

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
CZU: 005.591.6:338.439(478)(043.2)

CAUȘ OLGA

**MANAGEMENTUL INOVAȚIONAL CA INSTRUMENT DE
SPORIRE A PERFORMANȚEI ÎNTREPRINDERILOR
AGROALIMENTARE**

**521.03 – ECONOMIE ȘI MANAGEMENT ÎN DOMENIUL DE
ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Conducător științific: PRISĂCARU Veronica

Membri ai comisiei de îndrumare:

MOCANU Natalia
BALTAG Grigore
LITVIN Aurelia

dr. hab., conf. univ.
dr., conf., univ.
dr. hab., prof. univ.

CHIȘINĂU, 2026

Teza de doctor a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale, departamentul „Economie și Management” al Universității Tehnice a Moldovei.

Conducător științific:

PRISĂCARU Veronica dr., conf. univ.

Componenta comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

BUGAIAN Larisa, dr.hab., prof.univ., UTM, președinte

PRISĂCARU Veronica, dr., conf. univ., USM, membru

LITVIN Aurelia, dr.hab., prof.univ., UTM, referent

JALENCU Marian, dr., conf. univ., USM, referent

CIMPOIEȘ Liliana, dr., conf. univ., ASEM, referent.

Susținerea va avea loc la data de 12 februarie 2026, ora 14.00 în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, bd. Dacia 41, Blocul 10, sala 404, Chișinău, Republica Moldova, MD-2029.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității Tehnice a Moldovei și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la data de 05.01.2026.

**Președinte al Comisiei de susținere publică
a tezei de doctorat**

dr. hab., prof. univ., UTM

BUGAIAN Larisa

Conducător științific:

dr., conf. univ., USM

PRISĂCARU Veronica

Autor:

CAUȘ Olga

© CAUȘ Olga, 2026

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	30
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	35
ADNOTARE (în română, rusă și engleză).....	36

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. În condițiile actuale, când societatea este profund afectată de o serie vastă de factori externi, ca fenomenele naturale nefavorabile, evenimentele geopolitice, instabilitatea financiară etc., preocuparea pentru o creștere economică continuă, siguranța alimentară, bunăstarea populației, scoate tot mai mult în evidență semnificația sectorului agroalimentar. Pe de altă parte, analiza performanței economice a sectorului agroalimentar al Republicii Moldova a permis de a constata existența unei serii vaste de probleme, și anume: absența unor tendințe stabile de creștere a valorii producției obținute; existența unui număr impunător de entități ineficiente; creșterea lentă a valorii producției agroalimentare exportate și reducerea semnificativă a ponderii acestora în exporturile totale. Astfel, deducem asupra necesității mobilizării optime a factorilor de sporire a performanței sectorului agroalimentar, unul dintre cei mai relevanți fiind activitatea inovațională. Recunoașterea generală a rolului inovațiilor în îmbunătățirea performanțelor în toate domeniile deja reprezintă un argument pentru a le plasa în atenția factorilor de decizie din sectorul agroalimentar.

În baza celor expuse mai sus, poate fi evidențiată importanța investițiilor în inovații, precum și faptul că argumentarea economică a deciziilor de a investi într-un tip sau altul de inovație, trebuie să se efectueze prin utilizarea unor instrumente adecvate și în baza unor studii detaliate a factorilor care pot perturba bunul mers al procesului de implementare a inovațiilor. Identificarea și analiza detaliată a vulnerabilității diferitor tipuri de inovații la diverși factori care le împiedică, cunoașterea consistenței și a impactului cu care un factor sau altul se poate impune, reprezintă pași importanți de urmat în demersul complex și responsabil de investire în activități inovaționale. Pe de altă parte, eforturile manageriale făcute se justifică prin rezultatele obținute de către entități, exprimate în sporirea competitivității acestora și, pe această cale, în creșterea contribuției sectorului în asigurarea prosperității economice și sociale a statului.

Scopul lucrării constă în elucidarea și evaluarea impactului managementului inovațional asupra performanței întreprinderilor agroalimentare.

Obiectivele cercetării asumate și realizate în vederea atingerii scopului prestabilit constau în: sinteza abordărilor teoretice cu privire la managementul inovațional și rolul acestuia în sporirea performanței întreprinderilor; evaluarea nivelului actual de aplicare a managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova; identificarea și analiza barierelor în calea inovației în sectorul agroalimentar din Republica Moldova; cuantificarea impactului investițiilor în inovații asupra performanței economice a întreprinderilor agroalimentare și, pe această cale, argumentarea rolului managementului inovațional în asigurarea prosperității sectorului; cuantificarea impactului barierelor inovației asupra diminuării potențiale a profitului;

elucidarea oportunităților de intensificare a aplicării managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova.

Ipoteza de cercetare constă în supoziția că managementul inovațional are un impact semnificativ asupra performanței economice a întreprinderilor sectorului agroalimentar, investițiile efectuate în inovații contribuind substanțial la sporirea profitabilității acestora.

Gradul de studiere a problemei. Managementul inovațional reprezintă un subiect abordat pe larg de către cercetători și experți la etapa actuală, fiind constatat acordul acestora asupra faptului că inovațiile exercită influență asupra performanțelor întreprinderilor. Tot odată, ca subiect de discuții științifice se impune metodologia de măsurare a impactului, în virtutea faptului că succesul sau insuccesul activităților depinde de o serie vastă de factori, endogeni și exogeni, cuantificabili și necuantificabili. De asemenea, se constată divergențe în expunerea și sistematizarea factorilor care împiedică inovația și, implicit, în elucidarea direcțiilor de acțiune în vederea diminuării influenței nefaste a acestora.

Studiul bibliografic și istoriografic realizat a permis de a identifica o serie de cercetători care au venit cu contribuții esențiale în crearea fundamentelor teoretice ale managementului inovațional, printre care îi putem menționa pe: Schumpeter, Drucker, Kimberly, Van de Ven, Evan, Daft, Damanpour, Walker, Hamel, Mol, Devece, Vaccaro, Hervas-Oliver. Precizăm și cercetătorii autohtoni, ca: Bugaian, Jalenco, Graur, Doga-Mîrzac, Prisăcaru, Dobrovolschi, Litvin, Ciloci, Șavga, Cîmpoieș.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Obiectivele cercetării au fost atinse prin aplicarea unei game variate de metode de cercetare, după cum urmează: sinteza abordărilor teoretice cu privire la subiectul investigat a presupus un studiu bibliografic și istoriografic detaliat, realizat prin metodele: analiza, sinteza, abstractizarea, inducția și deducția, acestea reprezentând instrumente adecvate pentru studiile teoretice; evaluarea nivelului actual de aplicare a managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova și a barierelor în calea inovației a implicat metodele expuse mai sus, precum și utilizarea metodei reprezentării tabelare și grafice la etapa prelucrării primare a informației și la prezentarea rezultatelor, precum și metoda grupării, analiza economico-statistică, tehnica interviului tematic semistrukturat realizat; cuantificarea impactului investițiilor în inovații asupra performanței economice a întreprinderilor agroalimentare s-a realizat preponderent prin metoda de analiză factorială stocastică – regresia liniară robustă Huber, în combinație cu metodele generale de cercetare evidențiate mai sus: sinteza, abstractizarea, inducția și deducția; cuantificarea impactului barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale de profit s-a efectuat cu utilizarea

metodei regresiei Ridge; formularea direcțiilor de raționalizare și eficientizare a managementului inovațional a presupus utilizarea sintezei, inducției, deducției, generalizării.

Relevanța metodelor selectate este justificată prin efectele obținute, adică atingerea obiectivelor de cercetare asumate.

În calitate de bază informațională a cercetării au servit o serie vastă de publicații științifice și analitice aferente temei, datele disponibile ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, datele de pe pagina oficială a Uniunii Europene (Eurostat), rezultatele interviului tematic semistructurat ș.a.

Obiectul cercetării îl reprezintă totalitatea proceselor și practicilor noi (inovaționale) a întreprinderilor sectorului agroalimentar din Republica Moldova.

Noutatea și originalitatea lucrării poate fi justificată prin următoarele argumente: a fost efectuat un diagnostic al activității inovaționale a întreprinderilor agroalimentare, în condițiile în care cercetarea statistică 1-Inov realizată la nivel național nu are în aria de cuprindere întreprinderile agricole, iar datele statistice cu privire la întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor nu sunt complete; a fost determinată vulnerabilitatea fiecărui tip de inovație la factorii care împiedică inovația, precum și intensitatea influenței fiecărui factor, în baza prevederilor ediției a treia a Ghidului pentru colectarea și interpretarea datelor despre inovare (manualului Oslo) elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și Eurostat; a fost evaluat și demonstrat impactul investițiilor în inovații asupra performanței economice, distinct în întreprinderile agricole și ale industriei alimentare, precum și integral, pentru întreprinderile agroalimentare, prin metoda regresiei liniare robuste Huber; a fost cuantificat impactul diferitor bariere ale inovației asupra diminuărilor potențiale ale profitului întreprinderilor sectorului agroalimentar prin operarea cu diverse instrumente de analiză, ca: metoda grupărilor, analiza economico-statistică, regresia Ridge.

Semnificația teoretică a tezei. Rezultatele obținute în lucrare pot fi valorificate ca un suport în conceptualizarea inovației și managementului inovațional, în reflectarea legăturii acestora cu performanța, în cuantificarea impactului inovațiilor asupra performanței economice a întreprinderilor, precum și al barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale ale profitului.

Valoarea aplicativă a tezei poate fi argumentată după cum urmează:

1. La nivel teoretico-metodologic - rezultatele pot fi preluate și aplicate în cadrul formării profesionale inițiale și continue, prin abordare în procesul didactic de către instituțiile de învățământ profesional-tehnic și superior în cadrul unităților de curs aferente managementului inovațional, precum și în programele de formare a managerilor și specialiștilor întreprinderilor

agroalimentare. Rezultatele pot fi preluate de către cercetătorii interesați de problematica inovațiilor în diverse domenii pentru aprofundarea cercetărilor;

2. La nivel macroeconomic: rezultatele cercetării, în special cele ce vizează impactul inovațiilor și barierele aferente, vor fi utile reprezentanților managementului sectorial: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, dar și ai Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, precum și ai asociațiilor de profil pentru perfecționarea politicilor sectoriale prin facilitarea activității inovatoare;

3. La nivel microeconomic: instrumentele folosite în lucrare pot fi preluate și aplicate de către managerii întreprinderilor agroalimentare în procesul de argumentare economică a deciziilor cu privire la implementarea unor inovații.

CONȚINUTUL TEZEI

În capitolul 1 al tezei, *„Abordări teoretice privind managementul inovațional și impactul acestuia asupra performanței întreprinderilor”* se realizează o incursiune istoriografică în conceptualizarea inovației, managementul inovațional, performanței.

Termenul de „inovare” a fost conturat pentru prima dată în anii 1880 cu accepția de „neobișnuit”, iar unul dintre autorii care a contribuit substanțial la aprofundarea conceptului este Schumpeter, care percepe inovarea cu sensul de „realizare a noi combinații, care au ca rezultat dezvoltarea” (Schumpeter, 1934, p. 66). În Manualul OSLO, ediția anului 2018, termenul de inovare este examinat ca „un produs sau un proces nou sau îmbunătățit (sau o combinație a acestora) care diferă în mod semnificativ de produsele sau procesele anterioare ale unității și care a fost pus la dispoziția potențialilor utilizatori (produs) sau utilizat de unitate (proces)” (OECD, 2018, p. 20).

În continuarea cercetării, ne vom referi la termenul de management inovațional care, printr-o incursiune în publicațiile aferente, ne permite să constatăm că, atât în limbajul economic cotidian, cât și în accepțiune științifică, se examinează mai mult prin prisma laturii aplicative a inovațiilor în activitatea întreprinderilor, iar inițial atenția cercetătorilor era concentrată mai mult pe inovația tehnologică.

Cel care face pentru prima dată distincția dintre inovația tehnologică și cea managerială (pe care o denumeste administrativă) este Evan (1966, p. 51).

Ulterior putem identifica numeroase publicații în care se încearcă de a conceptualiza inovația managerială, fiind utilizați termeni diverși, dar cu același sens, ca „inovația administrativă” sau „inovația organizațională” (Giuliani, Le Roy și Robert, 2018, p. 47).

Hamel și Breen (2007, p. 32) poziționează inovația managerială ca fiind net superioară ca importanță inovației axate pe produs. Autorii menționează că „inovația vine în multe forme: inovație operațională, inovație de produs, inovație strategică și, desigur, inovație de management”. Studiind importanța și impactul fiecărui tip de inovație și acceptând că fiecare are un rol important în existența unei întreprinderi eficiente, aceștia evidențiază că inovația managerială trebuie să fie clasată pe primul loc, iar înțelegerea acestui fapt este „un pas important în consolidarea practicilor inovative în activitatea managerială”.

Chiar dacă semnificația inovației manageriale era tratată tot mai insistent în demersurile științifice, rolul inovației tehnologice, exprimate prin produse și procese noi sau îmbunătățite, este de asemenea evidențiat ca factor indispensabil al performanței. Astfel, Van de Ven spre exemplu, promovează raționamentul că în lipsa unor inovații de produs sau proces, întreprinderea nu se mai dezvoltă, nu mai este competitivă. Cu alte cuvinte „fără noi idei și modalități de îmbunătățire a

capacităților și dezvoltarea de noi produse sau procese, organizațiile devin stagnante” (Van de Ven, 1986, p. 596).

În temeiul celor reflectate mai sus, deducem că conceptul de management inovațional presupune atât axarea pe conceperea și implementarea unor inovații cu caracter tehnologic, cât și realizarea la un nivel calitativ nou, într-o manieră inovațională, a atribuțiilor manageriale. Prin urmare, susținem abordarea complexă a managementului inovațional prin cuprinderea atât a elementelor tehnologice, cât și manageriale și, în acest context, considerăm relevant de a-l defini ca totalitatea proceselor și a practicilor noi, implementate prin sinergia dimensiunilor tehnologice și manageriale, având ca scop modificarea modului de funcționare a întreprinderii prin introducerea de tehnici și strategii noi, rezultatul scontat fiind sporirea performanței întreprinderii (Străinu, 2020).

În vederea evaluării rolului managementului inovațional în sporirea performanței întreprinderilor, se impune necesitatea unei incursiuni conceptuale asupra performanței, care este realizată în subcapitolul 1.2, „Esența și conținutul performanței”. Prezența tot mai activă a termenului „performanță” nu doar în dezbaterile științifice, dar și în demersurile analitice și vocabularul oamenilor de afaceri este cauzată de preocuparea majoră a managerilor pentru succesul companiilor și sustenabilitatea afacerilor într-un mediu extrem de flexibil și turbulent.

Implicit, remarcăm și absența unei opinii comune a cercetătorilor privind sistematizarea abordărilor conceptuale ale performanței. Totodată, remarcăm că cea mai mare parte a studiilor înserează abordările performanței și într-un cadru temporar. Și chiar dacă există diferențe între conținutul și durata etapelor, de la caz la caz, un studiu de sinteză ne-a permis de a deduce că majoritatea opiniilor se cristalizează în jurul a patru etape de bază, după cum se prezintă în figura 1.

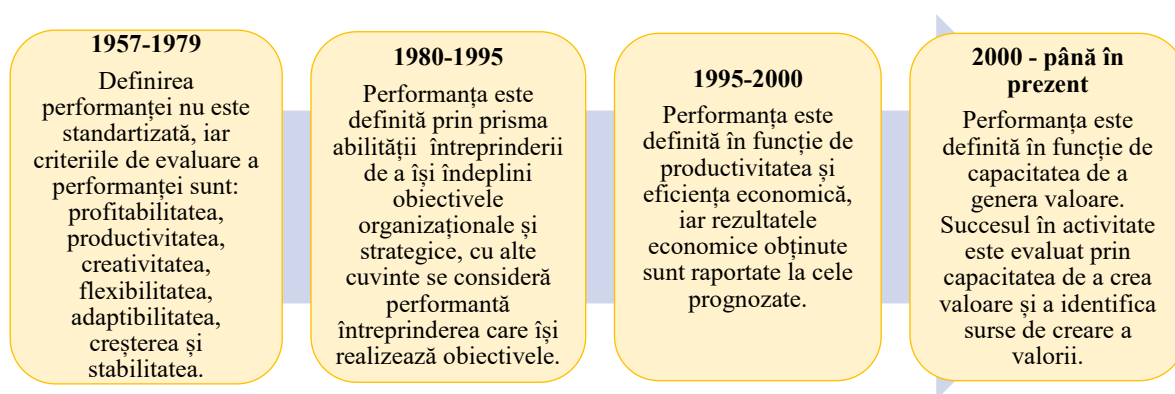

Fig. 1. Etapele în conceptualizarea performanței

Sursa: sintetizat de autor în baza (Pintea și Nistor, 2011; Burescu, 2024; Pintea și Achim, 2010; Avram (Boitoș) și Rus, 2013)

De asemenea, începând cu anii 2000, remarcăm evidențierea, alături de preocupările economice, a celor de protecție a mediului, în sistemul de criterii de evaluare a performanței, fapt ce a contribuit la conturarea conceptului de performanță globală. Ultima, chiar dacă este de asemenea asociată cu crearea de valoare pentru fiecare dintre părțile cu care interacționează entitatea economică, include în sine nu doar capacitatea firmei de a obține profit și, respectiv, eficiență financiară, ci și dimensiuni extra-economice.

Conform opiniei lui Chiriac „entitatea performantă este cea întreprindere, care creează valoare pentru acționarii săi, care își satisface clienții, are în vedere opinia salariaților săi, toate acestea preocupându-se și de respectarea mediului natural” (Chiriac, 2014, p. 80).

Prin generalizarea celor redată mai sus, putem afirma cu certitudine că abordarea globală a performanței se distinge prin complexitate și profunzime. Tot odată, remarcăm și expansiunea criteriilor de evaluare a performanței în cazul performanței globale, prin încorporarea celor ce se referă la impactul asupra mediului, echitatea socială, guvernanta etică. Prin urmare, se cristalizează tot mai proeminent necesitatea evaluării performanței nu doar prin prisma unor indicatori ai eficienței economice (productivitatea, profitul, rentabilitatea etc.), dar prin analize mai ample, cu cuprinderea întregului arsenal de indicatori ai dezvoltării durabile care vizează, alături de dimensiunea economică, pe cea de mediu și socială.

În contextul celor expuse, considerăm că performanța unei organizații poate fi definită ca un demers strategic, orientat la atingerea obiectivelor organizației, bazat pe gestionarea cât mai eficientă a resurselor disponibile în vederea sporirii continue a competitivității și asigurării unei activități sustenabile (Străinu și Prisăcaru 2020).

Subcapitolul 1.3, „*Locul și rolul managementului inovațional ca factor de sporire a performanței întreprinderilor*” sintetizează opiniile cercetătorilor cu privire la impactul managementului inovațional asupra performanței întreprinderilor și prezintă modele de influență a inovațiilor asupra performanței întreprinderilor.

Condițiile actuale, extrem de flexibile, în care activează companiile din toate domeniile, confirmă tot mai insistent semnificația managementului inovațional, menit să asigure îmbunătățirea performanței organizaționale și creșterea avantajului competitiv al companiei, precum și crearea imaginii unei companii inovatoare (Simciuc, Cimpoeș, 2017). În acest context rolul managementului inovațional este fără îndoială esențial, aceasta îmbinând inovația managerială și inovația tehnologică.

Chiar dacă o serie de cercetători au evidențiat impactul distinct al dimensiunii manageriale a managementului inovațional, adică a inovației manageriale asupra performanței întreprinderilor și au punctat că aceasta ajută organizațiile în diverse moduri și are un efect pozitiv asupra a mai

multe aspecte ale acestora (Mol și Birkinshaw 2009, p. 1269), precum și că: „în ultimul secol, inovațiile manageriale, au ajutat întreprinderile să obțină noi praguri de performanță într-o măsură mai mare decât orice alt tip de inovație” (Hamel, 2006, p. 72), contribuția inovației tehnologice asupra performanței întreprinderilor este considerată semnificativă în literatura de specialitate.

Printre cei care pledează pentru rolul deosebit al inovației tehnologice asupra performanței întreprinderilor se enumeră Kline și Rosenberg (1986), Stratan (2010), Bugaian, Mamăligă și Ciobanu (2015). Astfel Kline și Rosenberg (1986) precizează că „inovarea tehnologică este absolut esențială pentru creșterea economică”. În mod special pentru prosperitatea Republicii Moldova, se accentuează necesitatea „depășirii barierelor care creează impedimente pentru implementarea tehnologiilor inovaționale” și „indispensabilitatea atragerii progresului tehnic atins de statele dezvoltate în economiile aflate în tranziție, cum este și cazul economiei Republicii Moldova” (Stratan 2010, p. 62; Bugaian, Mamăligă și Ciobanu, 2015, p.103 - 104).

În pofida evidențierii de către mulți cercetători a rolului inovației manageriale în sporirea performanței întreprinderii, identificăm și ipoteze prin care efectele optime se obțin prin „tandemul” ambelor dimensiuni ale managementului inovațional, adică a inovației manageriale și tehnologice. Zhang et. al. (2019, p. 17), pentru a stabili modul în care inovația managerială și cea tehnologică influențează performanța întreprinderii, au utilizat datele unui sondaj de opinie realizat pe un eșantion de 304 întreprinderi. La finalul studiului a fost confirmat raționamentul că inovația managerială și cea tehnologică contribuie semnificativ și pozitiv la durabilitatea și la performanța organizației.

Fiind remarcată, totuși, insuficiența unor opinii concrete asupra modului în care se exercită impactul managementului inovațional asupra performanței întreprinderilor, propunem un model de influență a managementului inovațional asupra performanței întreprinderii elaborat în baza modelelor propuse de Walker, Damanpour și Devece (2011, p. 378), completând modelul complet intermediar al mecanismului influenței inovației manageriale propus de către aceștia cu elementele constitutive ale managementului inovațional, și anume: inovația managerială și inovația tehnologică (figura 2).

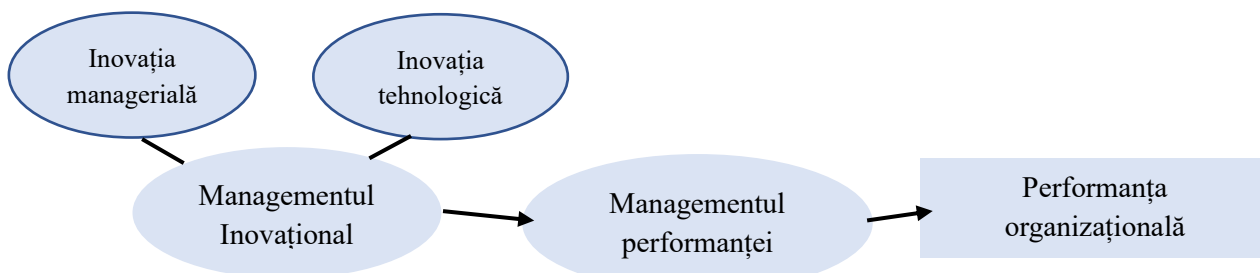

Fig. 2. Influența managementului inovațional asupra performanței întreprinderii

Sursa: completat de autor în baza (Walker, Damanpour și Devece, 2011, p. 378)

Astfel, putem propune următoarea ipoteză: din necesitatea de a inova, se propun practici și idei noi care sunt dezvoltate mai apoi în strategii de management inovațional care, odată puse în practică, sporesc performanța întreprinderii prin implementarea inovațiilor tehnologice și manageriale (Străinu, 2021).

În capitolul 2 al tezei *„Evaluarea activității inovaționale a sectorului agroalimentar al Republicii Moldova”* subcapitolul 2.1, *„Caracteristica sectorului agroalimentar al Republicii Moldova prin prisma indicatorilor de performanță economică a întreprinderilor”* demarează cu identificarea ramurilor specifice sectorului agroalimentar, astfel fiind stabilite categoriile de întreprinderi care urmează a fi investigate în studiu, și anume: întreprinderile agricole și întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor.

În acest context, susținem viziunea privind sectorul agroalimentar expusă de către Simion și Iancu, care afirmă că acesta poate fi examinat prin prisma a două „agregate”: agricultura și industria alimentară, fiecare din ele constând din subramuri (Simion și Iancu 2001, pp. 11 - 12) și considerăm relevantă abordarea componenței sectorului agroalimentar prin prisma clasificării standard a activităților economice expuse în Clasificatorul activităților din economia Moldovei (CAEM-2; Prisăcaru, 2021, p. 18).

Un aspect semnificativ în funcționarea întreprinderilor agroalimentare îl constituie indicatorii economico-financiari obținuți, care reflectă performanța atinsă și evoluția acesteia în timp. Analiza indicatorilor care reflectă performanța economică a sectorului agroalimentar în perioada 2017-2023 a scos în evidență absența unor tendințe stabile de creștere a valorii producției globale agricole cât și cea a sectorului industriei alimentare, cu excepția producției de băuturi, după cum este prezentat în fig. 3, 4 și 5.

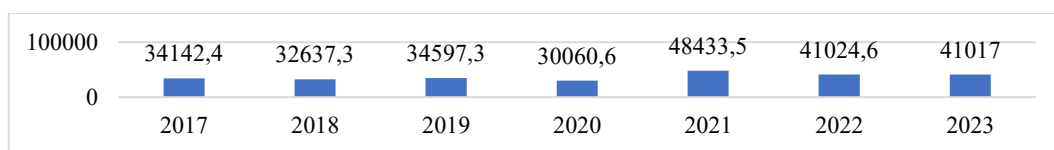

Fig. 3. Evoluția producției globale agricole obținute în perioada 2017-2023, mil. lei, prețuri curente

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Agricultură)

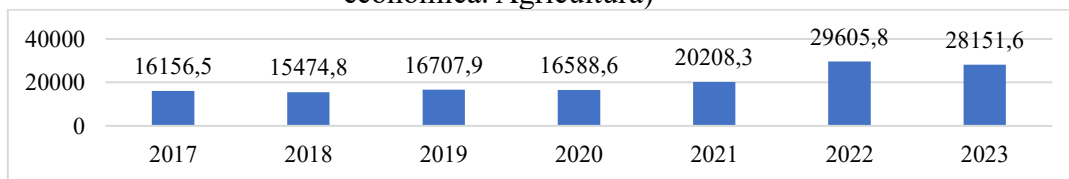

Fig. 4. Evoluția producției obținute de întreprinderile industriei alimentare în perioada 2017-2023, mil. lei, prețuri curente

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Industrie)

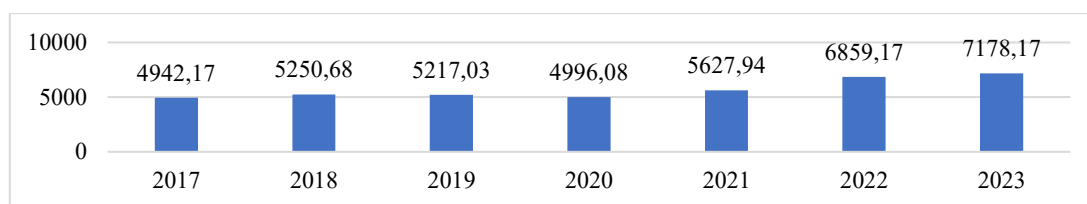

Fig. 5. Evoluția producției de băuturi în perioada 2017-2023, mil. lei, prețuri curente

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Statistica economică. Industrie)

La fel se constată și reducerea, în anul 2023, a ponderii producției agroalimentare în veniturile totale din vânzări la nivel național (figura 6), precum și existența unui număr impunător de entități ineficiente (tabelul 1).

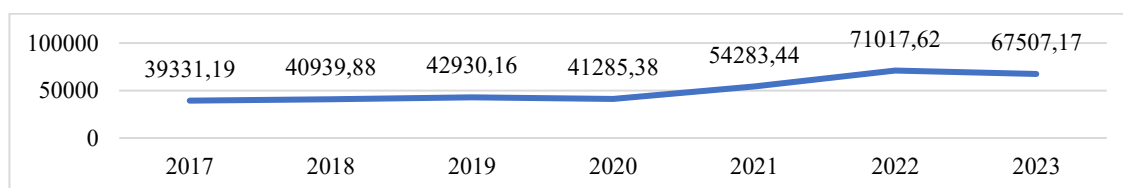

Fig. 6. Evoluția venitului din vânzarea producției agroalimentare în perioada 2017-2023, mil. lei prețuri curente

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Antreprenoriat)

Tabelul 1. Evoluția numărului de întreprinderi din sectorul agroalimentar al Republicii Moldova care au suferit pierderi în perioada 2017-2023, un.

Denumirea ramurii	Anii						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Agricultură, vânătoare și servicii anexe	1163	1431	1499	2315	1214	1852	2375
Pescuit și acvacultură	52	53	54	66	49	45	51
Industria alimentară	490	454	411	474	382	381	376
Fabricarea băuturilor	120	115	105	120	86	103	105
Total	1825	2053	2069	2975	1731	2381	2907

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Antreprenoriat)

Un alt aspect rezolutiv important al sectorului agroalimentar este contribuția acestuia în exporturile țării. Evoluția comparativă a exportului de produse agricole, ale industriei alimentare și băuturilor din Republica Moldova în perioada 2017-2023 (figura 7) denotă, însă, faptul că, în pofida modelării unei tendințe generale de creștere în dinamică, cu un ritm mai înalt de creștere se impune exportul de produse agricole, în timp ce exportul de produse ale industriei alimentare și al băuturilor are tendințe de creștere nesubstanțiale.

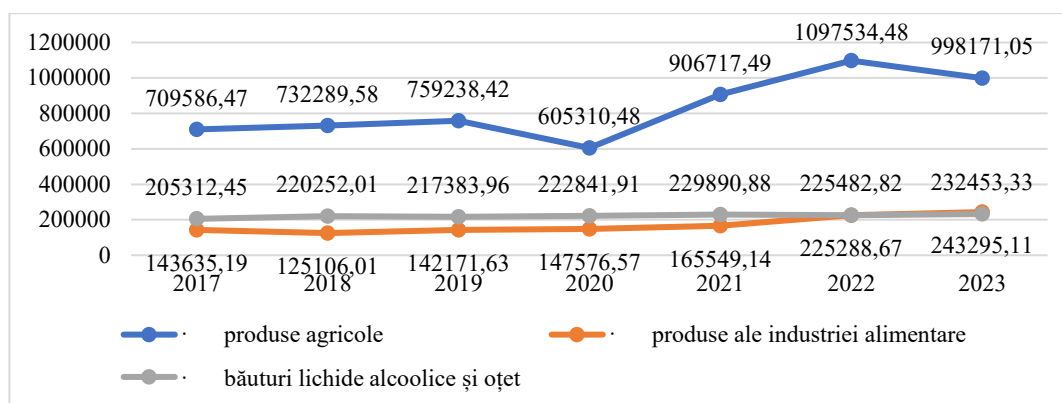

Fig. 7. Evoluția comparativă a exportului de produse agricole, ale industriei alimentare și băuturilor din Republica Moldova în perioada 2017-2023, mii\$ SUA, prețuri curente

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Comerț exterior)

Prin generalizarea celor reflectate mai sus, constatăm că sectorul agroalimentar al Republicii Moldova, în pofida faptului că este reprezentat de un număr tot mai mare de întreprinderi, nu se impune prin tendințe accentuate de creștere a performanței economice, fiind remarcată o evoluție fluctuantă a valorii producției obținute, activitatea ineficientă a unui număr impunător de entități (42.72% din numărul total de întreprinderi în anul 2023), creșterea lentă a exportului de produse agroalimentare. În contextul problemelor evidențiate, deducem asupra gestionării ineficace și ineficiente a factorilor generatori de performanță.

Semnificația sectorului agroalimentar pentru prosperitatea economică și socială a Republicii Moldova este incontestabilă, reieșind, în primul rând, din rolul acestuia în asigurarea siguranței alimentare a țării. Un argument important în acest sens este că, chiar fiind în descreștere, contribuția agriculturii în produsul intern brut rămâne la un nivel reprezentativ, constituind 7,1% în anul 2023 (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Antreprenoriat). Și chiar dacă nu există date statistice distincte pe contribuția industriei alimentare și a de fabricare a băuturilor în produsul intern brut, ne vom referi la contribuția industriei prelucrătoare în cadrul căreia producția obținută de industria alimentară și de fabricare a băuturilor constituie peste 43% (industria alimentară – 35% și fabricarea băuturilor – 8%) acestea fiind printre principalele subramuri care susțin sectorul conform actelor de Guvern (Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028). Astfel, conform datelor statistice oficiale, contribuția industriei prelucrătoare în produsul intern brut în anul 2023 a constituit cca 8,4 % (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Conturi naționale).

Întreprinderile sectorului agroalimentar dețin o pondere esențială și în veniturile totale din vânzări, în anul 2023 aceasta constituind 10,61% (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Conturi naționale).

În temeiul celor expuse, deducem asupra necesității mobilizării optime a factorilor de sporire a performanței sectorului agroalimentar, unul dintre cei mai semnificativi fiind activitatea inovațională.

În subcapitolul 2.2, „Implementarea managementului inovațional în întreprinderile sectorului agroalimentar”, s-a efectuat o introspecție în activitatea inovațională a întreprinderilor agroalimentare. În acest scop, au fost utilizate rezultatele sondajului de opinie desfășurat în perioada iulie 2023 – aprilie 2024, prin metoda interviului tematic semi-structurat, completarea chestionarului fiind realizată prin telefon. În cadrul sondajului au fost antrenate 107 întreprinderi agricole, ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor cu un număr de salariați mai mare de 9 persoane.

În procesul de comunicare cu respondenții, au fost abordate o serie de aspecte semnificative, dintre care trei vor fi detaliate în continuare:

1. Evaluarea situației privind efectuarea (sau neefectuarea) investițiilor în inovații în perioada 2021-2022;
2. Identificarea tipului/tipurilor de inovație implementate în fiecare întreprindere;
3. Evaluarea comparativă a volumului de resurse investite în diferite tipuri de inovații.

Coeficientul de reprezentativitate a eșantioanelor este expus în tabelul 2.

Tabelul 2. Coeficientul de reprezentativitate a eșantioanelor vizate în sondajul de opinie

Tipul de întreprinderi după apartenența ramurală	Numărul de întreprinderi evaluate	Numărul total de întreprinderi în anul 2022	Coeficientul de reprezentativitate eșantioanelor
Întreprinderi agricole	66	5315	0,01
Întreprinderi ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor	41	1156	0,035
Total	107	6471	0,017

Sursă: elaborat de autor în baza (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Antreprenoriat)

Pentru a obține răspunsuri cât mai exacte în timpul interviului, a fost necesar să se explice respondenților esența activității inovaționale și a tipurilor de inovații, bazându-ne pe tipologia propusă de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică care identifică patru tipuri de inovație: inovația de produs, inovația de proces, inovația de organizare și inovația de marketing. Menționăm că această tipologie este luată ca bază și în Cercetarea Statistică Nr. 1 – INOV a Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Pentru respondenți. Formulare statistice 2023), aplicată doar în industrie și servicii. Implicit, în rezultatul comunicării cu respondenții, s-a constatat că, în cele mai multe cazuri, aceștia nu percep corect noțiunea de inovație și, în consecință, nu consideră că întreprinderea care o reprezintă este inovatoare, aceasta fiind o explicație și pentru numărul extrem de redus de

întreprinderi inovatoare, conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Statistica economică. Antreprenoriat).

Efectiv, în cadrul sondajului de opinie, din cei 107 respondenți, 98 au declarat că întreprinderile care le reprezintă au investit în inovații în perioada 2021-2022, inclusiv 61 de întreprinderi agricole și 37 de întreprinderi ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor. Totodată, după cum remarcăm din figura 8, 30 de întreprinderi agricole (49%) au implementat un singur tip de inovație, majoritatea (44%) optând pentru inovațiile de proces. 31 de întreprinderi au aplicat două sau mai multe tipuri de inovații. Dintre acestea, 18 (30%) au combinat inovațiile de proces și produs, 2 (3%) - inovațiile de organizare și marketing, iar 11 (18%) au integrat mai multe tipuri de inovații.

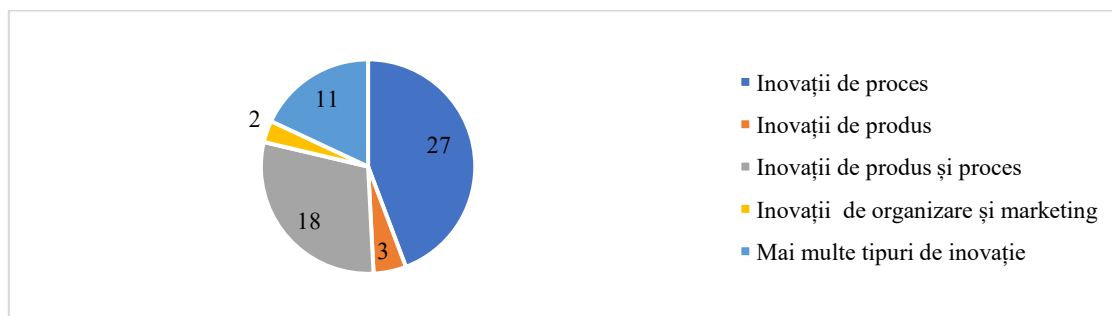

Fig. 8. Numărul de întreprinderi agricole în raport cu tipurile de inovații aplicate în perioada 2021-2022, un.

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Din cele 37 întreprinderi ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor care au realizat inovații în perioada 2021-2022, au investit într-un singur tip de inovație 22 (59%), inclusiv 16 (43%) în inovații de proces, 4 (11%) în inovații de produs și 2 întreprinderi (5%) - în inovații de organizare și de marketing. Au combinat două și mai multe tipuri de inovații 15 întreprinderi (40%), din care 14 (37%) au combinat inovațiile de proces și produs, iar una a implementat mai multe tipuri de inovații (Figura 9).

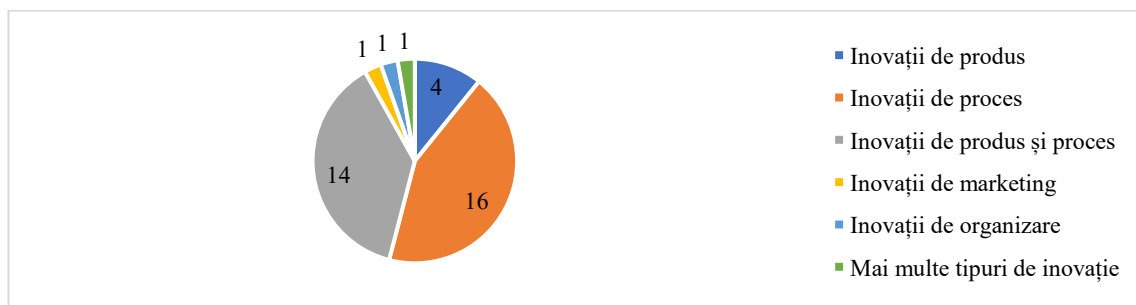

Fig. 9. Numărul de întreprinderi ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor în raport cu tipurile de inovații aplicate în perioada 2021-2022, un.

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Un alt aspect important în managementul activității inovatoare al întreprinderilor îl reprezintă volumul de resurse investit. Datele cu privire la nivelul resurselor alocate pentru diferite tipuri de inovații sunt prezentate în tabelele 3 și 4.

Tabelul 3. Volumul resurselor alocate pentru diverse tipuri de inovații în perioada 2021-2022 de către întreprinderile agricole

Tipul de inovații	Volumul de resurse investite, mii lei <i>inclusiv:</i>			
	Până la 100	101-500	501-1000	Peste 1000
Inovații de proces	2	3	2	20
Inovații de produs	-	-	-	3
Inovații de produs și proces	3	1	3	11
Inovații de organizare și marketing	1	1	-	-
Mai multe tipuri de inovație	1	4	3	3
Total	7	9	8	37

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Tabelul 4. Volumul resurselor alocate pentru diverse tipuri de inovații în perioada 2021-2022 de către întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor

Tipul de inovații	Volumul de resurse investite, mii lei <i>inclusiv:</i>			
	Până la 100	101-500	501-1000	Peste 1000
Inovații de proces	2	4	3	7
Inovații de produs	2	2		
Inovații de produs și proces	2	3		9
Inovații marketing		1		
Inovații de organizare				1
Mai multe tipuri de inovație		1		
Total	6	11	3	17

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Analizând datele prezentate în tabelele 3 și 4, constatăm că cele mai mari sume au fost investite în inovațiile de proces și în inovațiile combinate, care vizează atât procesele, cât și produsele. Astfel, 20 de întreprinderi agricole dintre cele investigate, reprezentând aproximativ 33% din numărul total, au alocat sume de peste un milion de lei pentru inovațiile de proces, iar altele 11 întreprinderi (18% din numărul total) au realizat investiții semnificative în inovațiile combinate axate pe proces și produs. Cu referire la întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor, constatăm că au investit sume de peste un milion de lei pentru inovațiile de proces 7 întreprinderi (19% din numărul total al acestora), iar pentru investiții în inovații combinate, de produs și proces, au pleat 9 întreprinderi (24%).

În subcapitolul 2.3 „*Esența, conținutul și impactul barierelor în calea inovației asupra performanței întreprinderilor sectorului agroalimentar*” la etapa inițială prin referire la indicele global al inovației și examinarea evoluției acestuia în Republica Moldova în perioada 2017-2024, s-a constatat o regresie vizibilă de la 36.8 puncte la 28.7 puncte, cu excepția anului 2018, când a fost înregistrată o creștere (Dutta, Lanvin și Wunsch – Vincent, 2017; Dutta, Lanvin și Wunsch –

Vincent, 2018; Dutta, Lanvin și Wunsch – Vincent, 2019; Dutta, Lanvin și Wunsch – Vincent, 2020; Dutta et al., 2021; Dutta et al., 2022; Dutta et al., 2023; Dutta et al., 2024).

În contextul celor constatate, a fost efectuat un studiu comprehensiv al barierelor inovației. În acest sens, inițial, în baza manualului Oslo ediția a treia (OECD, 2005), sunt identificați cinci factori de bază care împiedică inovația: factorii aferenți costurilor, factorii aferenți cunoștințelor, factorii pieței, factorii instituționali, alți factori.

În vederea analizei percepției managerilor și specialiștilor întreprinderilor cercetate cu privire la măsura în care anumite bariere împiedică inovația în întreprinderile sectorului agroalimentar din Republica Moldova, în cadrul sondajului de opinie menționat anterior, respondenților le-au fost adresate două întrebări: una pentru a identifica factorii concreți care împiedică inovația în fiecare întreprindere, cu posibilitatea răspunsurilor multiple, și a doua – pentru a estima măsura în care fiecare din factorii menționați generează reducere potențială de profit, reducerea totală de profit echivalând-o cu 100%. Au fost obținute răspunsuri de la toți 66 de reprezentanți ai întreprinderilor agricole și 40 din cei 41 de reprezentanți ai întreprinderilor industriei alimentare și de fabricare a băuturilor.

Prin procesarea rezultatelor sondajului de opinie realizat, a fost posibil de a evalua și măsura în care, în percepția respondenților, fiecare din factorii evidențiați de aceștia contribuie la pierderea profitului, aceasta fiind determinată ca medie aritmetică simplă prin sumarea contribuțiilor evidențiate de respondenți pe fiecare factor general și raportarea sumei totale obținute la numărul total de alegeri ale factorului respectiv. Datele obținute sunt redată în figurile 10 și 11.

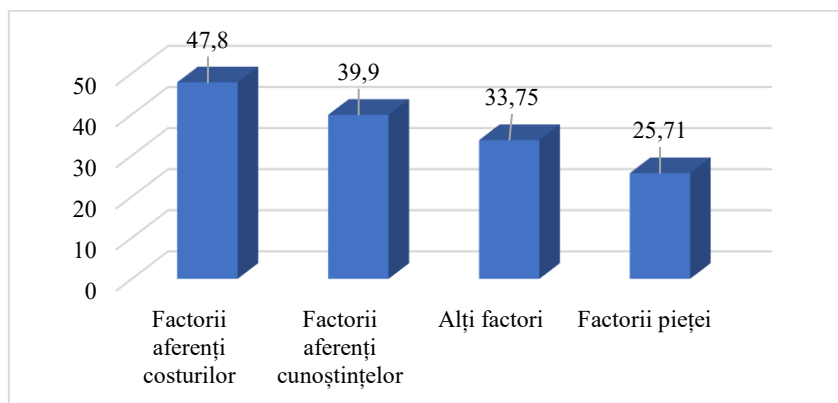

Figura 10. Contribuția medie a factorilor generali care împiedică inovația în reducerea potențială de profit în întreprinderile agricole, %

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

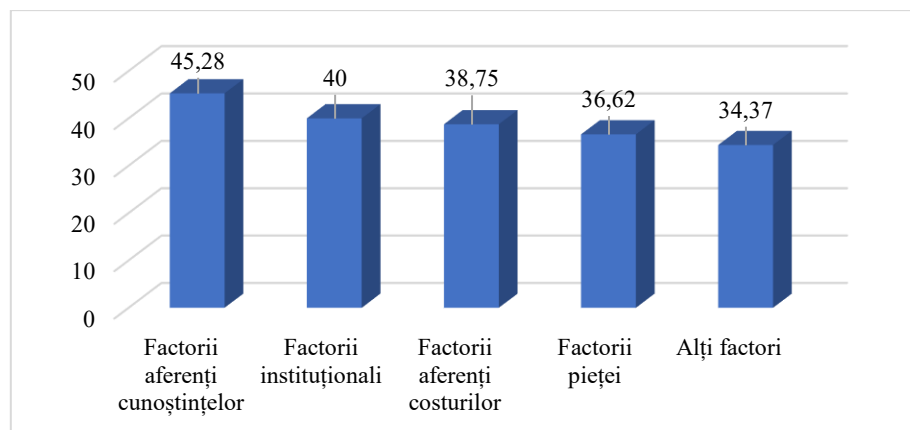

Figura 11. Contribuția medie a factorilor generali care împiedică inovația în reducerea potențială de profit în întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor, %

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Evaluarea comparativă a datelor expuse în figurile 10 și 11 permite să constatăm că, dacă în întreprinderile agricole se menține aceeași ierarhie a factorilor în funcție de frecvența manifestării și în funcție de contribuție în reducerea potențială de profit, reprezentanții întreprinderilor din industria alimentară și de fabricare a băuturilor au indicat o contribuție mai mare a factorilor aferenți cunoștințelor și factorilor instituționali, chiar dacă factorii respectivi au fost menționați mai rar.

Capitolul 3, *„Evaluarea impactului investițiilor în inovații și al barierelor aferente asupra performanței întreprinderilor sectorului agroalimentar din Republica Moldova”* demarează cu o incursiune inițială în metodologiile de evaluare a impactului inovațiilor asupra performanțelor întreprinderii, necesară pentru a prezenta instrumentele utilizate în diverse cercetări, dar și a argumenta relevanța metodei regresiei liniare, utilizată efectiv pentru atingerea obiectivului de bază al cercetării. În acest sens, printr-un studiu de sinteză, s-a constatat că, în pofida dificultăților aferente măsurării impactului inovațiilor asupra performanței întreprinderii, aceasta continuă să fie o provocare pentru mulți cercetători (Bernal-Torres et al., 2023; Afeltra, 2022; Ntiamoah, Li și Sarpong, 2019). Printre metodele aplicate pentru a demonstra relația dintre inovație și performanța întreprinderii, distingem: metodele EFA (Exploratory Factor Analysis), CFA (Confirmatory Factor Analysis), SEM (Structural Equation Model), regresia liniară, PLS (Partial Least-Squares Regression). Implicit, remarcăm importanța regresiei liniare - cea mai clasică metodă folosită pentru a determina și modela relația dintre variabile.

În subcapitolul 3.2, *„Cuantificarea impactului investițiilor în inovații asupra performanței întreprinderilor agroalimentare din Republica Moldova”* având ca bază rezultatele sondajului de opinie, a fost cuantificat impactul investițiilor în inovații, distinct în întreprinderile agricole și cele

ale industriei alimentare și de fabricare a băuturilor și cumulativ, pentru întreprinderile agroalimentare.

În urma efectuării analizei descriptive a datelor cu privire la sumele investite în inovații și profitul brut obținut de către întreprinderile incluse în sondaj, s-a demonstrat prezența valorilor atipice, distribuția asimetrică pozitivă spre dreapta precum și dispersia înaltă a valorilor. În virtutea faptului că sunt utilizați indicatori economici (costuri, profit brut) care, în general, sunt caracterizați prin absența simetriei, este important a selecta modelele de analiză adecvate în vederea obținerii unor rezultate cât mai veridice. Implicit precizăm că valorile atipice sau aberante reprezintă valori extreme sau atipice (foarte mici sau foarte mari) care pot reduce și distorsiona informațiile dintr-un set de date (Wada, 2020). Cea mai potrivită metodă de analiză a unui asemenea tip de date, este folosirea unei metode robuste de estimare (Field, 2013), deoarece, prin eliminarea valorilor aberante sau prin înlocuirea acestora, se pierd date esențiale, iar datele obținute în cadrul sondajului de opinie realizat în cercetarea prezentă nu reprezintă erori, ci sume mari ale investițiilor sau ale profitului obținut de către întreprinderi reale, care odată excluse din analiză, ar modifica realitatea existentă. În acest temei, pentru a stabili mărimea coeficienților care dovedesc care este procentul de creștere a profitului odată cu implementarea inovațiilor, a fost selectată metoda de regresie liniară robustă Huber. Un avantaj considerabil al metodei constă în capacitatea modelului aferent de a determina relații valide ale variabilelor, chiar și în condițiile în care sunt prezente valori extreme și distribuția anormală cu cozi groase, la care regresia liniară OLS (Metoda celor mai mici pătrate) este sensibilă (Feng și Wu, 2022).

Un pas esențial al cercetării este formularea ipotezelor, și anume: $H_0 \beta = 0$ - nu există nici o legătură între investițiile în inovații și profitul brut obținut de către întreprinderile agroalimentare; $H_1 \beta \neq 0$ - investițiile în inovații au un efect semnificativ asupra profitului brut obținut de către întreprinderile agroalimentare. Rezultatele și coeficienții obținuți prin utilizarea regresiei liniare robuste Huber sunt prezentate în ecuația modelului:

$$Y_{profit}=1578,73+1,43 \cdot x_{invest} \quad (1)$$

Coeficientul de regresie estimat pentru variabila investiții în inovații este de 1,43, ceea ce indică asupra unei interpretări economice că la fiecare o mie de lei investite în inovații, profitul va crește cu 1430 lei, sau cu alte cuvinte, fiecare leu investit în inovații va genera creșterea profitului cu 1,43 lei. În același timp, Z-statistic cu mărimea 18,35 și mărimea lui $p < 0.001$, demonstrează o relație puternică între investiții și profitul brut și ne permite de a respinge ipoteza nulă H_0 .

Similar s-a efectuat analiza de regresie liniară robustă Huber pentru întreprinderile agricole și întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor separat, formularea ipotezelor urmând aceeași abordare ca și în cazul întreprinderilor agroalimentare:

$H_0 \beta = 0$ - nu există nici o legătură între investițiile în inovații și profitul brut obținut de către întreprinderile agricole;

$H_1 \beta \neq 0$ - investițiile în inovații au un efect semnificativ asupra profitului brut obținut de către întreprinderile agricole, rezultatele obținute fiind prezentate în ecuația modelului:

$$Y_{profit} = 1510,57 + 1,42 \cdot x_{invest} \quad (2)$$

Parametrul de regresie estimat pentru variabila „investiții în inovații” cu mărimea de 1,42 ne permit a afirma că la fiecare o mie de lei investiți în inovații, profitul brut al întreprinderilor agricole va crește cu 1420 lei, fiecare leu investit în inovații generând un profit brut de 1,42 lei. Mărimea obținută pentru Z-statistic de 14,89 și valoarea $p < 0.001$, dovedesc o relație puternică între investiții și profitul brut obținut de către întreprinderile agricole, astfel putem respinge ipoteza H_0 în favoarea ipotezei alternative H_1 .

În același mod s-au conturat ipotezele de cercetare și pentru întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor:

$H_0 \beta = 0$ - nu există nici o legătură între investițiile în inovații și profitul brut obținut de către întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor;

$H_1 \beta \neq 0$ - investițiile în inovații au un efect semnificativ asupra profitului brut obținut de către întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor, constatările obținute fiind exprimate în ecuația modelului:

$$Y_{profit} = 1082,39 + 2,33 \cdot x_{invest} \quad (3)$$

Estimarea robustă a coeficientului variabilei inovațiilor cu mărimea de 2,32 ne permite a afirma că la fiecare o mie de lei investiți în inovații, profitul brut al întreprinderilor industriei alimentare și de fabricare a băuturilor va crește cu 2320 lei, fiecare leu investit în inovații generând un profit de 2,32 lei. Mărimile obținute pentru Z-statistic – 16,98 și $p < 0.001$ dovedesc o relație puternică între investițiile în inovații și profitul brut obținut de către întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor, astfel putem respinge ipoteza H_0 în favoarea ipotezei alternative H_1 .

În subcapitolul 3.3, „Cuantificarea impactului barierelor în aplicarea inovațiilor asupra performanței întreprinderilor agroalimentare” cercetarea a urmat cu cuantificarea impactului barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale ale profitului, fiind utilizată metoda regresiei Ridge. Formula generală a regresiei Ridge este (Herawati et al., 2024):

$$\hat{B}_{ridge} = (X^T X + \lambda I)^{-1} X^T Y, \lambda \geq 0 \quad (4)$$

Rezultatele obținute pentru coeficienții $\hat{B}_{ridge}$ sunt prezentate în tabelul 5.

Tabelul 5. Coeficienții Ridge obținuți în baza calculelor

Valoarea Ridge cu aplicarea penalizării - 0.1	
Cerere redusă pe piață pentru produse inovative	- 0,331
Costurile mari ale inovațiilor (costă mult să introduci ceva nou)	- 0,856
Deficiențe în atragerea unor resurse din afară (credite, granturi, subvenții etc.)	- 0,524
Dificultăți în crearea unor parteneriate pentru activități inovaționale (cu alte întreprinderi din domeniu, instituții de cercetare etc.)	- 0,419
Insuficiența informației despre diferite noutăți în domeniul de activitate	- 0,298
Insuficiența personalului calificat, apt să elaboreze și să introducă inovații	- 0,617
Insuficiența resurselor financiare proprii	- 0,738
Altele	- 0,476
Motivația insuficientă a personalului întreprinderii pentru activitatea inovațională	- 0,098

Sursă: elaborat de autor în baza rezultatelor sondajului de opinie

Prin analiza rezultatelor obținute, constatăm că pe prima poziție, în ierarhizarea barierelor inovației după mărimea impactului, se clasează costurile mari ale inovațiilor, având o influență asupra diminuărilor potențiale de profit brut de (-0,856). Un impact puternic este de asemenea exercitat și de insuficiența resurselor financiare proprii (-0,738).

Printr-un impact moderat se impun următoarele bariere ale inovației: insuficiența personalului calificat, apt să elaboreze și să introducă inovații a fost echivalată cu (-0,617); deficiențe în atragerea unor resurse din afară, ca credite, granturi, subvenții etc.: (-0,524); „altele” care au inclus limitări impuse la exporturi, interzicerea vânzărilor în vederea creării rezervei de stat, stările de urgență, inclusiv în contextul pandemiei, au exercitat, de asemenea, o influență negativă moderată asupra profitului brut al întreprinderilor, echivalat cu (-0,476); dificultățile în crearea unor parteneriate pentru activități inovaționale: (-0,419);

Se manifestă cu un impact nesemnificativ, în opinia respondenților următoarele bariere în activitatea inovațională: cerere redusă pe piață pentru produse inovative: (-0,331); insuficiența informației despre diferite noutăți în domeniul de activitate: (-0,298); motivația insuficientă a personalului întreprinderii pentru activitatea inovațională: (-0,098).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările efectuate, direcționate spre demonstrarea ipotezei că *managementul inovațional are un impact semnificativ asupra performanței economice a întreprinderilor sectorului agroalimentar; investițiile efectuate în inovații contribuind substanțial la sporirea profitabilității acestora* și, implicit, spre atingerea scopului *elucidării și evaluării impactului managementului inovațional asupra performanței întreprinderilor agroalimentare din Republica Moldova*, au condus la formularea următoarelor concluzii:

1. În vederea atingerii obiectivului de a *efectua o sinteză a abordărilor teoretice cu privire la managementul inovațional și rolul acestuia în sporirea performanței întreprinderilor*, studiul bibliografic și istoriografic realizat prin investigarea a peste 100 surse, a permis de a constata următoarele:

1.1. Printre multitudinea de abordări ale inovației, considerăm că se impun printr-o relevanță optimă cele, care o examinează în tangență directă cu procesul de afaceri. În acest context, susținem definiția inovației expusă în manualul OSLO și anume: „un produs sau un proces de afaceri nou sau îmbunătățit (sau combinație a acestora) care diferă semnificativ de produsele anterioare ale firmei sau procesele de afaceri și care au fost introduse pe piață sau puse în funcțiune de către firmă.”

1.2. Fiind evidentă existența unor legături strânse între inovație și creativitate, evidențiem raporturile de complementaritate a creativității și inovației cu managementul inovațional. Cu referire la managementul inovațional, susținem abordarea complexă a acestuia prin cuprinderea elementelor tehnologice și manageriale și propunem de a-l defini ca „totalitatea proceselor și a practicilor noi, implementate începând cu dimensiunea tehnologică până la cea managerială, care au ca scop modificarea modului de funcționare a întreprinderii prin introducerea de tehnici și strategii noi, rezultatul scontat fiind sporirea performanței economice a întreprinderii” (Capitolul 1, paragraful 1.1);

1.3. Având ca premisă abordările performanței în diverse perioade și de către diferiți autori, propunem de a o defini ca „*un demers strategic, orientat la atingerea obiectivelor organizației, bazat pe gestionarea cât mai eficientă a resurselor disponibile, în vederea sporirii continue a competitivității și sustenabilității acesteia*” (Capitolul 1, paragraful 1.2).

1.4. Implicit, printre modelele de influență a managementului inovațional asupra performanței organizației, evidențiem modelul complet intermediar, conform căruia mecanismul de acțiune al managementului inovațional asupra performanței întreprinderii se exercită prin intermediul managementului performanței. Tot odată, chiar dacă o serie de autori menționează inovația tehnologică ca fiind ceva distinct de managementul inovațional sau pe lângă managementul

inovațional, susținem ipoteza că managementul inovațional, prin esența sa, îmbină inovația tehnologică și cea managerială (așa cum rezultă și din definiția propusă mai sus), efectele asupra performanței organizației reprezentând un produs cumulativ al ambelor componente. În temeiul celor expuse, *propunem completarea modelului intermediar al mecanismului influenței managementului inovațional asupra performanței întreprinderii prin indicarea elementelor constitutive ale managementului inovațional, și anume: inovația managerială și inovația tehnologică* (Capitolul I, paragraful 1.3).

2. Eforturile orientate la atingerea obiectivului de *a evalua nivelulul actual de aplicare a managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova* au rezultat în următoarele concluzii generale:

2.1. Fiind constatate anumite diferențe în abordarea sectorului agroalimentar, considerăm relevantă poziția Comisiei Europene vizavi de acest concept, sectorul agroalimentar fiind examinat ca *un complex de activități legate de agricultură, prelucrarea alimentelor și producția de băuturi*. Implicit, în baza Clasificatorului activităților din economia Moldovei (CAEM-2), au fost identificate secțiunile aferente, și anume: Secțiunea A: *Agricultură, silvicultură și pescuit* și Secțiunea C: *Industria prelucrătoare*. În cadrul acestora, au fost selectate activitățile care se încadrează în sector: 8 activități economice din Diviziunile 01 și 03 ale Secțiunii A și 10 din Diviziunile 10 și 11 ale Secțiunii C (Capitolul II, paragraful 2.1). Acțiunile expuse au permis identificarea ramurilor concrete ale sectorului agroalimentar care urmează să fie abordate în analiza ulterioară;

2.2. Analiza indicatorilor care reflectă performanța economică a sectorului agroalimentar în perioada 2017-2023 a scos în evidență o serie de probleme, și anume: absența unor tendințe stabile de creștere a valorii producției și a venitului din vânzări obținute, cu excepția producției și comercializării băuturilor, precum și reducerea, în anul 2023, a ponderii producției agroalimentare în veniturile totale din vânzări la nivel național; existența unui număr impunător de entități ineficiente; absența unor tendințe continue de îmbunătățire a situației financiare a întreprinderilor analizate; creșterea lentă a valorii producției agroalimentare exportate și reducerea semnificativă a ponderii acestora în exporturile totale în anul 2023 comparativ cu anul precedent (Capitolul II, paragraful 2.1). Pe de altă parte, sectorul agroalimentar se impune printr-o semnificație deosebită pentru prosperitatea economică și socială a țării, acest raționament fiind argumentat prin: rolul important în asigurarea siguranței alimentare a țării; contribuția agriculturii fiind de cca 7,1% în produsul intern brut, precum și ponderea esențială a produselor agroalimentare în veniturile totale din vânzări și în valoarea totală a produselor exportate; numărul reprezentativ de populație ocupată care îl reprezintă (Capitolul II, paragraful 2.2). În temeiul celor expuse, deducem asupra necesității

mobilizării optime a factorilor de sporire a performanței sectorului agroalimentar, unul dintre cei mai semnificativi fiind activitatea inovațională;

2.3. Evaluarea activității inovaționale a întreprinderilor sectorului agroalimentar desfășurate în perioada 2021-2022, realizată prin intermediul unui sondaj de opinie pe un eșantion de 106 respondenți (manageri și specialiști), a permis de a constata următoarele: majoritatea întreprinderilor investigate (91,5%) au desfășurat activități inovaționale în perioada cercetată. Printre investițiile în inovații, a fost remarcată preponderența celor direcționate la procese și produse: cca 79% din întreprinderile agricole și 92% din întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor cercetate au implementat inovații de proces, de produs, sau au combinat ambele tipuri. Tipurile menționate de inovații se impun și prin cele mai mari sume alocate de întreprinderi. Tot odată, chiar dacă ponderea întreprinderilor inovatoare în numărul total de întreprinderi investigate este înaltă, amploarea inovațiilor este redusă, afirmație justificată prin faptul că sumele investite în inovații timp de doi ani de către cca 40% din întreprinderile agricole și 54% din întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor au constituit mai puțin de un milion lei. De asemenea, se atestă un interes scăzut al întreprinderilor pentru inovațiile de organizare și de marketing, fapt ce denotă desconsiderarea semnificației acestor tipuri de inovații în asigurarea performanței întreprinderilor și, respectiv, oportunități nevalorificate de creștere economică (Capitolul II, paragraful 2.2);

2.4. În pofida faptului că studiile analitice recente evidențiază îmbunătățirea mediului de afaceri și a antreprenorialui inovator în ultimele două decenii, existența unui cadru normativ adecvat și a unor oportunități variate de finanțare, la nivel național se constată o deficiență a eforturilor agenților economici orientate la stimularea inovației, afirmație argumentată prin reducerea indicelui global al inovațiilor în Republica Moldova în perioada 2017-2024 cu 8,1 p.p., însoțită de înrăutățirea poziției țării în clasamentul general, fiind identificată o ușoară ameliorare a situației doar în anul 2018 și 2022 (Capitolul II, paragraful 2.3). În rezultatul investigărilor orientate la atingerea obiectivului de *identificare și analiză a barierelor în calea inovației în sectorul agroalimentar din Republica Moldova*, s-au putut formula următoarele concluzii (Capitolul II, paragraful 2.3):

- Fiind identificate nenumărate cercetări dedicate reflecției asupra barierelor inovației și impactului generat de acestea, considerăm că se impune printr-o consistență și relevanță optimă analiza acestora în manualul Oslo (ediția a treia), în care se evidențiază cinci bariere/factori generali: aferenți costurilor, aferenți cunoștințelor, factorii pieței, factorii instituționali și alți factori. Fiecare factor general conține o serie de factori detațiați;

- Determinarea nivelului de vulnerabilitate al fiecărui tip de inovație, ținând cont de impactul fiecărui factor, a permis de a constata că inovația de organizare se impune printr-o vulnerabilitate redusă, fiind sub influența unui număr de doar 10 factori detaliați din 24. Inovația de proces este influențată de 18 factori, ceea ce-i permite să fie calificată ca având un nivel de vulnerabilitate la intersecția celui mediu și înalt, în timp ce inovația de marketing și inovația de produs au un nivel înalt de vulnerabilitate. Estimarea intensității influenței factorilor generali (măsura în care factorii detaliați se manifestă în cazul fiecărui tip de inovație), a permis de a constata că costurile inovației reprezintă cel mai semnificativ factor cu impact asupra inovațiilor, având o intensitate maximă de 100%. Printr-o intensitate înaltă de impun așa numiții „alți factori” care includ demotivarea subiecților în virtutea inovațiilor anterioare sau cererii reduse, factorii aferenți cunoștințelor și factorii instituționali. Doar factorii pieței au o intensitate medie de 50%;

2.5. Evaluarea factorilor concreți care împiedică inovația în întreprinderile cercetate ale sectorului agroalimentar în baza percepției respondenților, a permis formularea următoarelor concluzii: cea mai mare parte din respondenții ambelor eșantioane au indicat mai mult de un factor, ceea ce dovedește conștientizarea de către aceștia a complexității proceselor inovaționale, a faptului că procesele respective se află sub influența unor forțe motrice de diferită natură; printre factorii detaliați care împiedică inovația, reprezentanții întreprinderilor agricole au menționat cel mai frecvent costurile mari ale inovației, iar cei ai întreprinderilor industriei alimentare și de fabricare a băuturilor - lipsa personalului calificat. Astfel, deducem asupra conștientizării corecte de către managerii și specialiștii întreprinderilor sectorului agroalimentar a semnificației factorilor care împiedică inovația, afirmație argumentată prin corespunderea în cea mai mare parte a opiniilor respondenților prevederilor manualului Oslo;

2.6. Evaluarea măsurii în care fiecare dintre factorii evidențiați de respondenți contribuie la diminuarea profitului prin prisma percepției acestora, bazat pe sumarea contribuțiilor evidențiate de respondenți pe fiecare factor general și raportarea sumei totale obținute la numărul total de alegeri ale factorului respectiv, a permis de a constata că, dacă în întreprinderile agricole se menține aceeași ierarhie a factorilor în funcție de frecvența manifestării și în funcție de contribuție în diminuarea potențială de profit, reprezentanții întreprinderilor din industria alimentară și de fabricare a băuturilor au indicat o contribuție mai mare a factorilor aferenți cunoștințelor și factorilor instituționali.

3. Obiectivul *cuantificării impactului investițiilor în inovații asupra performanței economice a întreprinderilor agroalimentare și, pe această cale, a argumentării rolului managementului inovațional în asigurarea prosperității sectorului* a solicitat o analiză inițială detaliată a metodologiilor aplicate în acest sens, care a permis argumentarea relevanței metodei selectate, și

anume a metodei regresiei liniare robuste Huber, alegere justificată și prin faptul că între investițiile în inovații și performanța întreprinderilor nu există o relație de dependență funcțională completă, deterministă, dar o legătură stocastică (Capitolul III, paragraful 3.1). Datele inițiale pentru efectuarea analizei au fost colectate în cadrul sondajului de opinie menționat anterior, realizat pe un eșantion de 107 respondenți (manageri și specialiști), inclusiv 66 de reprezentanți ai întreprinderilor agricole și 41 - ai întreprinderilor industriei alimentare și de fabricare a băuturilor. Rezultatele obținute au permis formularea următoarelor concluzii:

3.1. Există o corelație liniară pozitivă între costurile în inovații și profitul brut: pe măsură ce investițiile în inovații cresc, profitul brut al întreprinderilor agroalimentare crește în mod corespunzător (Capitolul III, paragraful 3.2);

3.2. În ambele tipuri de întreprinderi, costurile în inovații au avut un impact substanțial asupra profitului brut. Astfel, în întreprinderile agroalimentare analizate integral, rentabilitatea inovațiilor este de 43%, în întreprinderile agricole analizate – de 42%, iar în întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor – de 132%. (Capitolul III, paragraful 3.2);

3.3. Valoarea $p < 0.001$ asociată coeficientului de regresie estimat, obținut pentru toate cele trei modele, demonstrează că modelele sunt semnificative statistic la un prag de 0,1%. (Capitolul III, paragraful 3.2).

4. În vederea atingerii obiectivului *cuantificării impactului barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale de profit suportate de întreprinderile analizate*, a fost utilizată metoda regresiei Ridge, fiind aplicată pe întregul eșantion de întreprinderi analizate. Rezultatele obținute pot fi redată după cum urmează (Capitolul III, paragraful 3.3):

4.1. Cea mai semnificativă barieră a inovațiilor o reprezintă costurile înalte, având o influență asupra diminuărilor potențiale de profit brut de (-0.856), acesta fiind urmată de insuficiența resurselor financiare proprii (-0.738). Printr-un impact moderat se manifestă următoarele bariere: insuficiența personalului calificat, apt să elaboreze și să introducă inovații a fost echivalată cu (-0.617); deficiențe în atragerea unor resurse din afară, ca credite, granturi, subvenții etc.: (-0.524); „altele” constatat fiind ca factori instituționali: (-0.476); dificultăți în crearea unor parteneriate pentru activități inovatoare: (-0.419). Exerciță un impact redus următoarele bariere: cerere redusă pe piață pentru produse inovative: (-0.331); insuficiența informației despre diferite noutăți în domeniul de activitate: (-0.298); motivația insuficientă a personalului întreprinderii pentru activitatea inovatoare - cu (-0.098001).

4.2. Evaluarea comparativă a rezultatelor obținute în analiza impactului barierelor prin metoda regresiei Ridge și a constatărilor făcute prin sumarea contribuțiilor evidențiate de respondenți pe fiecare factor general și raportarea sumei totale obținute la numărul total de alegeri ale factorului

respectiv (menționate anterior) a permis identificarea, unui rezultat similar, semnificația majoră a factorilor aferenți costurilor. Implicit constatăm și diferențe în rezultatele obținute, cel mai important argument fiind esența diferită a metodelor de estimare aplicate. În acest context, ne pronunțăm pentru o relevanță mai mare a metodei regresiei Ridge, aceasta asigurând o exactitate mai mare a rezultatelor (Capitolul III, paragraful 3.3).

În temeiul celor expuse, au fost deduse **recomandările**, menite să asigure atingerea obiectivului propus de *elucidare a oportunităților de intensificare a aplicării managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova*, și anume:

I. Adresate managerilor întreprinderilor sectorului agroalimentar al Republicii Moldova:

1.1. Combinarea eficace a diferitor tipuri de inovații, astfel creând premisele necesare pentru maximizarea performanței entităților conduse și, pe această cale, a sporirii competitivității sectorului;

1.2. Aplicarea instrumentelor de cuantificare a impactului costurilor pentru inovații asupra performanței întreprinderilor, experimentate în lucrare, pentru argumentarea economică a deciziilor investiționale;

1.3. Înlăturarea sau, cel puțin, reducerea impactului barierelor inovațiilor, exprimate prin diminuarea de profit, prin acțiuni racordate la natura acestora. ***În raport cu barierele de natură exogenă, recomandăm:*** evaluarea permanentă a oportunităților existente de finanțare externă; valorificarea oportunităților de informare, consiliere și formare oferite de organismele de finanțare externă, ca Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură etc., precum și de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, asociațiile de producători, organizațiile din domeniul cercetării și inovării, alte organizații publice și private; raționalizarea sistemului de management al riscurilor; planificarea strategică mai riguroasă; studierea și preluarea experiențelor de aplicare a strategiilor de supraviețuire de către întreprinderile autohtone și din alte țări; investigarea mai profundă a pieței produselor inovative, identificarea nișelor neacoperite în raport cu tendințele în dezvoltarea tehnologiilor și în doleanțele consumatorilor potențiali; identificarea segmentelor noi pentru diverse produse inovative; fortificarea eforturilor de promovare a unor produse noi în vederea atragerii potențialilor clienți; conlucrarea mai activă cu organizațiile din domeniul cercetării și inovării din țară și de peste hotare; cooptarea eforturilor și resurselor cu alte întreprinderi din sector în vederea conceperii și implementării unor inovații.

În raport cu barierele de natură endogenă, recomandăm: analiza variantelor de proiecte inovaționale în baza criteriului eficienței; evaluarea permanentă a oportunităților existente de finanțare externă; stabilirea unor criterii clare cu referire la competențele inovaționale ale

candidaților la etapa recrutării și selecției personalului întreprinderilor; susținerea procesului de dezvoltare a competențelor inovative ale personalului întreprinderilor prin activități de formare, consiliere, ghidare, inclusiv prin valorificarea oportunităților oferite de organisme de finanțare externă menționate anterior, precum și de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, asociațiile de producători, organizațiile din domeniul cercetării și inovării, alte organizații publice și private; raționalizarea sistemului motivațional prin includerea unor stimulente pentru abordări inovative în activitatea de muncă; perfecționarea sistemului de management al performanței; încorporarea inovației în cultura corporativă, transformarea acesteia în element de imagine al întreprinderii.

II. Adresate Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, asociațiilor de profil: perfecționarea politicilor sectoriale prin facilitarea activității inovaționale, utilizând așa instrumente, ca: diseminarea activă a informațiilor aferente tehnologiilor avansate și impactului acestora asupra performanței întreprinderilor; susținerea activităților de inovare și transfer tehnologic realizate de întreprinderi în parteneriat cu organizațiile din domeniul cercetării și inovării; intermedierea raporturilor de parteneriat a întreprinderilor cu finanțatorii străini; studierea aprofundată și preluarea bunelor practici de implementare a inovațiilor în sectorul agroalimentar promovate în așa țări, ca: Elveția, Olanda, Singapore, Suedia ș.a.

III. Adresate instituțiilor de formare profesională inițială și continuă: preluarea rezultatelor cercetărilor în vederea includerii în programele de formare a viitorilor manageri și specialiști pentru sectorul agroalimentar, precum și de dezvoltare profesională a personalului întreprinderilor.

IV. Adresate cercetătorilor: preluarea și aprofundarea cercetărilor prin diversificarea metodelor de determinare a impactului inovației asupra performanței întreprinderilor, precum și extinderea ariei de factori determinanți, ca: nivelul de competență managerială și a personalului de execuție, adaptarea variantei alese de inovație la factorii pieței, factorii climaterici etc.

BIBLIOGRAFIE

1. AFELTRA, G., ALERASOUL, S. A., MINELLI, E., VECCHIO, Y., MONTALVO, C. 2022. Assessing the Integrated Impact of Sustainable Innovation on Organisational Performance: An Empirical Evidence From Manufacturing Firms. In: *Journal of Small Business Strategy* [online]. Nr. 32(4), pp. 143–166 [citat 15.03.2023]. ISSN 1081-8510 (tipărit), 2380-1751 (online). Disponibil: <https://jsbs.scholasticahq.com/article/38515-assessing-the-integrated-impact-of-sustainable-innovation-on-organisational-performance-an-empirical-evidence-from-manufacturing-firms>
2. AVRAM (BOITOS), C., RUS, L. 2013. The Concept of Performance - History and Forms of Manifestation. In: *Annals of the University of Oradea: Economic Science* [online]. Vol. 1(1), pp. 1145-1153 [citat 16.08.2020]. ISSN 1222-569X (tipărit), 1582-5450 (online). Disponibil: <https://ideas.repec.org/a/ora/journal/v1y2013i1p1145-1153.html>
3. BERNAL-TORRES, C. A., TORRES-GUEVARA, L. E., ALDANA-BERNAL, J. C., NICOLÁS-ROJAS, Y. W., PANDO-EZCURRA, T. T. 2023. The Moderating Role of Innovation in the Relationship Between Business Sustainability and Organizational Performance in Companies of an Emerging Economy. In: *Sage Open* [online]. 13(4) [citat 03.04.2023]. ISSN 2158-2440. Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/21582440231217870>
4. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Clasificatorul activităților din economia Moldovei [online] ©2023 [citat 15.08.2023]. Disponibil: https://midr.gov.md/files/shares/Clasificatorul_activit_ilor_CAEM_2_rom.pdf
5. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Formulare statistice 2023 [online]. ©2023 [citat 15.08.2023]. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/formulare-statistice-2023-9989_60131.html
6. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Statistica economică. Agricultură [online]. ©2023 [citat 15.08.2023]. Disponibil: https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_16%20AGR_AGR010/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774.
7. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Statistica economică. Industrie [online]. ©2023 [citat 15.08.2023]. Disponibil: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_14%20IND_IND010/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774.
8. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Statistica economică. Antreprenoriat [online]. ©2023 [citat 15.08.2022]. Disponibil: https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_24%20ANT_ANT030/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802.
9. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Statistica economică. Comerț exterior [online]. ©2023 [citat 16.08.2023]. Disponibil: https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_21%20EXT_EXT020/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774.
10. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA: Statistica economică. Conturi naționale [online]. ©2023 [citat 15.08.2023]. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/12
11. BUGAIAN, L., MAMALIGĂ, V., CIOBANU, M. 2015. Climatul investițional în Republica Moldova. In: *Economica* [online]. Nr. 4(94), pp. 103-116 [citat 22.06.2020]. Disponibil:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/103_116_Climatul%20investitional%20in%20Republica%20Moldov a.pdf

12. BURESCU, A.-G., 2024. The Evolution of the Performance Concept – A Bibliometric Analysis. In: *Annals of Faculty of Economics, University of Oradea* [online]. Vol. 33(1), pp. 259–268, iulie [citat 25.04.2025]. ISSN 1582-5450. Disponibil: <https://ideas.repec.org/a/ora/journl/v33y2024i1p259-268.html>
13. CHIRIAC, S. C. V. 2014. The Performance Of A Company - Financial - Accounting Approach. In: *Management Intercultural* [online]. Vol. XVI, nr. 2(31), pp. 77-81 [citat 14.09.2020]. ISSN 1454-9980 (tipărit), ISSN 2285-9292 (online). Disponibil: <https://ideas.repec.org/a/cmj/interc/y2014i31p77-81.html>
14. DUTTA, S., LANVIN, B., RIVERA LEÓN, L., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2021. *Global Innovation Index 2021: Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis*. [online]. Geneva: World Intellectual Property Organization [citat 12.01.2023]. ISBN 978-92-805-3249-4 (tipărit), ISBN 978-92-805-3307-1 (online). ISSN 2263-3693 (tipărit), ISSN 2788-6972 (online). DOI: 10.34667/tind.44315. Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
15. DUTTA, S., LANVIN, B., RIVERA LEÓN, L., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2022. *Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth?* [online]. Geneva: WIPO. [citat 12.01.2023]. ISBN 978-92-805-3432-0 (tipărit), 978-92-805-3433-7 (online). ISSN 2263-3693 (tipărit), 2788-6972 (online). Disponibil: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
16. DUTTA, S., LANVIN, B., RIVERA LEÓN, L., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2023. *Global Innovation Index 2023: Innovation in the face of uncertainty*. [online]. Geneva: WIPO. [citat 18.06.2023]. ISBN 978-92-805-3320-0 (tipărit), ISBN 978-92-805-3321-7 (online). ISSN 2263-3693 (tipărit), 2788-6972 (online). Disponibil: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
17. DUTTA, S., LANVIN, B., RIVERA LEÓN, L., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2024. *Global Innovation Index 2024: Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship*. [online]. Geneva: World Intellectual Property Organization (WIPO) [citat 03.05.2025]. ISBN 978-92-805-3616-4 (tipărit), ISBN 978-92-805-3617-1 (online). ISSN 2790-9883 (tipărit), ISSN 2788-6972 (online). Disponibil: https://www.wipo.int/web-publications/world-intellectual-property-report-2024/assets/60090/944_WIPR_2024_WEB.pdf
18. DUTTA, S., LANVIN, B., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2018. *The Global Innovation Index 2018: Energizing the World with Innovation* [online]. Ithaca, Fontainebleau, and Geneva: Cornell University, INSEAD, and WIPO [citat 03.05.2025]. ISBN 979-10-95870-09-8. ISSN 2263-3993. Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2018.pdf
19. DUTTA, S., LANVIN, B., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2019. *Global Innovation Index 2019: Creating Healthy Lives — The Future of Medical Innovation* [online]. Ithaca, Fontainebleau, and Geneva: Cornell University, INSEAD, and WIPO [citat 12.01.2023]. ISBN 979-10-95870-14-2 (tipărit). ISSN 2263-3693. Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf
20. DUTTA, S., LANVIN, B., WUNSCH-VINCENT, S., eds. 2020. *The Global Innovation Index 2020: Who Will Finance Innovation?* [online]. Ithaca, Fontainebleau, and Geneva: Cornell University, INSEAD, and WIPO [citat 12.01.2023]. ISBN 978-2-38192-000-9. ISSN 2263-3693. Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

21. DUTTA, S., LANVIN, B., WUNSCH-VINCENT, S., eds. *The Global Innovation Index 2017: Innovation Feeding the World*. [online]. Ithaca, Fontainebleau, and Geneva: Cornell University, INSEAD, and WIPO [citat 03.05.2025]. ISBN 979-10-95870-04-3. ISSN 2263-3693. Disponibil: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2017.pdf
22. EVAN, W. 1966. *Organizational Lag*. In: *Human Organization* [online]. 25(1), pp. 51-53 [citat 18.06.2020]. ISSN 0018-7259 (tipărit), 1938-3525 (online). DOI: 10.17730/humo.25.1.v7354t3822136580. Disponibil: <https://meridian.allenpress.com/human-organization/article-abstract/25/1/51/70356/Organizational-Lag?redirectedFrom=fulltext>
23. FENG, Y., WU, Q. 2022. A statistical learning assessment of Huber regression. In: *Journal of Approximation Theory*, 273, [citat 15.05.2025]. Disponibil: <https://par.nsf.gov/servlets/purl/10320245>
24. FIELD, A. 2013. *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. 4th edition. London: SAGE Publications. ISBN 978-1-4462-4918-5. 952 p. [citat 10.05.2025]. Disponibil: <http://sadbhavnpublications.org/research-enrichment-material/2-Statistical-Books/Discovering-Statistics-Using-IBM-SPSS-Statistics-4th-c2013-Andy-Field.pdf>
25. GIULIANI, P., LE ROY, F., ROBERT, M. 2018. The concept of management innovation: Definition, state of the art and future research avenues. In: *International Journal of Entrepreneurship and Small Business* [online]. Vol 35 nr.1, pp. 44-56 [citat 18.06.2020]. ISSN 1476-1297 (tipărit). ISSN 1741-8054 (online). DOI: 10.1504/IJESB.2018.10015463. Disponibil: <https://www.inderscience.com/offers.php?id=94277>
26. HAMEL, G. 2006. *The why, what, and how of management innovation*. In: *Harvard Business Review* [online]. 84, pp. 72-84, [citat 19.09.2020]. ISSN 0017-8012 (tipărit), 1943-7874 (online). Disponibil: <https://hbr.org/2006/02/the-why-what-and-how-of-management-innovation>
27. HAMEL, G. și BREEN, B. 2007. *The Future of Management*. Boston: Harvard Business School Press, 288 p. ISBN 978-1-4221-0195-7.
28. HERAWATI, N., WIJAYANTI, A., SUTRISNO, A., NUSYIRWAN, MISGIYATI. 2024. The performance of ridge regression, LASSO, and elastic-net in controlling multicollinearity: A simulation and application. In: *Journal of Modern Applied Statistical Methods* [online]. 23(2). [citat 16.08.2024]. ISSN 1538-9472. Disponibil: <https://jmasm.com/index.php/jmasm/article/view/1258>
29. Hotărârea Guvernului nr. 280 cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, 238-240 art. 485.
30. KLINE, S., ROSENBERG, N. 1986. An Overview of Innovation. In: LANDAU, R., ROSENBERG, N., eds., *The Positive Sum Strategy: Harnessing Technology for Economic Growth* [online]. Washington, D.C.: National Academy Press, pp. 275-305 [citat 06.07.2020]. ISBN 978-0-309-03591-2. Disponibil: <https://nap.nationalacademies.org/read/612/chapter/18>
31. MOL, M. J., BIRKINSHAW, J. 2009. *The sources of management innovation: When firms introduce new management practices*. In: *Journal of Business Research* [online]. 62(12), pp. 1269-1280 [citat 18.06.2020]. ISSN 0148-2963. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0148296309000125>
32. NTIAMOAH, E., LI, D., SARPONG, D. 2019. The effect of innovation practices on agribusiness performance: A structural equation modelling (SEM) approach. In: *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development* [online]. 11(6), pp. 671-681 [citat 15.03.2023]. ISSN 2042-1338 (tipărit), 2042-1346 (online). Disponibil: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20421338.2019.1573958>

33. Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD), Eurostat. 2018. *Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities* [online]. OECD Publishing, Paris, 254 p. [citat 17.06.2020]. ISBN 978-92-79-92578-8. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>. Disponibil: https://www.oecd.org/en/publications/oslo-manual-2018_9789264304604-en.html
34. Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD), Eurostat. 2005. *Oslo Manual. Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. 3rd edition* [online]. OECD Publishing, Paris, 166 p. [citat 19.12.2022]. ISBN 978-92-64-01310-0. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264013100-en>. Disponibil: https://www.oecd.org/en/publications/oslo-manual_9789264013100-en.html
35. PINTEA, M.O., ACHIM, M.V. 2010. Performance - An Evolving Concept. In: *Annals of University of Craiova - Economic Sciences Series* [online]. University of Craiova, Faculty of Economics and Business Administration. 2(38), pp. 1-12 [citat 25.08.2020]. Disponibil: <https://feaa.ucv.ro/AUCSSE/0038v2-008.pdf>
36. PINTEA, M.O., NISTOR I. 2011. *Abordări financiare și non-financiare privind creșterea performanțelor entităților economice*. rezumat tz. de doct. în științe economice. Cluj-Napoca, 56 p.
37. PRISĂCARU, V. 2021. Evaluation of the agro-food sector of the Republic of Moldova as an innovation ecosystem's actor. In: *From Neighbourhood Policy to Association Agreement: Will There Be a Continuation?* [online] Vol. II, pp. 17-22 [citat 07.08.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-17-22_3.pdf
38. SCHUMPETER, J.A. 1934. *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*. Cambridge, MA: Harvard University Press. 382 p.
39. SIMCIUC, E., CIMPOIEȘ, D. 2017. Rolul Managementului Inovațional în Activitatea Antreprenorială a Agenților Economici din Republica Moldova. In: *Center for Studies in European Integration Working Papers Series* [online]. 7, pp. 29-34 [citat 19.09.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/29-34_Rolul%20Managementului%20Inova%C8%9Bional%20%C3%AEn%20Activitatea%20Antreprenorial%C4%83%20a%20Agen%C8%9Bilor%20Economici%20Din%20Republica%20Moldova.pdf
40. SIMION, E., IANCU, A. 2001. *Evoluția sectorului agroalimentar în România – convergențe multicriteriale cu UE*. Academia Română, Centrul de Informare și Documentare Economică, 123 p. [online]. Disponibil: https://www.cide.ro/caiet_17.pdf
41. STRATAN, A. 2010. Economia inovatoare: impedimente si căi de depășire. In: *Intellectus* [online], nr. 2, pp. 62-65 [citat 20.09.2020]. ISSN 1810-7079. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/62-65_52.pdf
42. STRĂINU, O. 2020. *Managementul inovațional – factor al dezvoltării și competitivității întreprinderilor*. In: *Modern paradigms in the development of the national and world economy* [online]. 30-31 oct. 2020, Chișinău, pp. 438-442 [citat 27.02.2025]. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova. ISBN 978-9975-152-69-3. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/438-442_0.pdf
43. STRĂINU, O. 2021. *Locul și rolul managementului inovațional ca factor de sporire a performanței întreprinderilor*. In: *Modern paradigms in the development of the national and world economy* [online]., 29-30 octombrie 2021, Chișinău. pp. 441-447. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, ISBN 978-9975-158-88-6. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Paradigme_moderne_2021.pdf
44. STRĂINU, O., PRISĂCARU, V. 2020. *Abordarea conceptuală a noțiunii performanței întreprinderii*. In: *Inovația: factor al dezvoltării social-economice* [online]., 17 decembrie 2020, Cahul, pp. 15-19 [citat 27.02.2025].

- Cahul, Republica Moldova: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. ISBN 978-9975-88-074-9. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/15-19_48.pdf
45. VAN DE VEN, A. H. 1986. Central problems in the management of innovation. In: *Management Science* [online]. nr. 32(5), pp. 590-607 [citată 18.06.2020]. ISSN 1526-5501. DOI: 10.1287/mnsc.32.5.590. Disponibil: <https://pubsonline.informs.org/doi/10.1287/mnsc.32.5.590>
46. WADA, K. 2020. Outliers in official statistics. *Japanese Journal of Statistics and Data Science* [online]. 3(2), pp. 669–691 [citată 10.05.2025]. DOI: <https://doi.org/10.1007/s42081-020-00091-y> Disponibil: <https://link.springer.com/article/10.1007/s42081-020-00091-y>
47. WALKER, R. M., DAMANPOUR, F., DEVECE, C. A. 2011. Management Innovation and Organizational Performance: The Mediating Effect of Performance Management. In: *Journal of Public Administration Research and Theory* [online]. 21(2), pp. 367-386 [citată 25.06.2020]. ISSN 1053-1858. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/249234538_Management_Innovation_and_Organizational_Performance_The_Mediating_Effect_of_Performance_Management
48. ZHANG, Y., KHAN, U., LEE, S., SALIK, M. 2019. *The Influence of Management Innovation and Technological Innovation on Organization Performance. A Mediating Role of Sustainability*. [online]. College of Economics and Management, Beijing University of Technology, Beijing 100124, China [citată 25.06.2020]. Disponibil: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/2/495>

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice

în reviste din bazele de date *Web of Science* și *SCOPUS*:

1. PRISĂCARU, V., STRAINU, O. Implementation of the innovative management in the food industry enterprises in the Republic of Moldova - current state, barriers, possible solutions. *Scientific Papers, Series „Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development”*, Vol. 23, Issue 1, 2023, p.659-668. ISSN 2284-7995. E-ISSN 2285-3952. https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.23_1/Art69.pdf
2. STRAINU, O. Estimating the impact of investments in innovation on the performance of agricultural enterprises: the case of the Republic of Moldova. *Scientific Papers. Series “Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural development”*, Vol.24, Issue 4, 2024, p. 791-796. ISSN 2284-7995. E-ISSN 2285-3952. https://managementjournal.usamv.ro/pdf/vol.24_4/Art85.pdf

în reviste din *Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)*

3. STRAINU, O. Activitatea inovativă a întreprinderilor agricole din Republica Moldova în contextul preocupării pentru performanță. *Știința Agricolă*, Nr. 1, 2024, p.97-105. ISSN 1857-0003. ISSN_e 2587-3202. (Cat. B). DOI: 10.55505/sa.2024.1.11 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/97-105_14.pdf
4. PRISĂCARU, V., CAUȘ, O. Barierele în aplicarea inovațiilor în sectorul agroalimentar al Republicii Moldova. *Știința Agricolă*, Nr. 1, 2025, p. 143–152. ISSN 1857-0003. ISSN_e 2587-3202. (Cat. B). <https://press.utm.md/index.php/as/issue/view/2025-1/full-issue>

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

5. PRISĂCARU, V., STRAINU, O. Abordarea conceptuală a noțiunii performanței întreprinderii. *Inovația: factor al dezvoltării social-economice. Conferință Științifico-Practică Națională*. Cahul, 2020, p.15-19. ISBN 978-9975-88-074-9. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/15-19_48.pdf

6. STRAINU, O. Managementul inovațional – factor al dezvoltării și competitivității întreprinderilor. *Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale. Conferință Științifică Internațională*. Chișinău, USM, 2020, p.438-442. ISBN 978-9975-152-69-3.

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/2.%2BConferinta_Intern_Paradigme_moderne_2020.pdf

7. STRAINU, O. Locul și rolul managementului inovațional ca factor de sporire a performanței întreprinderilor. *Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale. Conferință Științifică Națională cu Participare Internațională*. Chișinău, USM, 2021, p.441-447. ISBN 978-9975-158-88-6.

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Paradigme_moderne_2021.pdf

ADNOTARE

Cauș Olga, „Managementul inovațional ca instrument de sporire a performanței întreprinderilor agroalimentare”, teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2026

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 238 titluri, 9 anexe, 125 de pagini de text de bază, 55 figuri, 28 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 7 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: inovație, performanță, management inovațional, bariere în aplicarea inovațiilor, profit.

Scopul lucrării: elucidarea și evaluarea impactului managementului inovațional asupra performanței întreprinderilor agroalimentare.

Obiectivele cercetării:

1. Sinteza abordărilor teoretice cu privire la managementul inovațional și rolul acestuia în sporirea performanței întreprinderilor;
2. Evaluarea nivelului actual de aplicare a managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova;
3. Identificarea și analiza barierelor în calea inovației în sectorul agroalimentar din Republica Moldova;
4. Cuantificarea impactului investițiilor în inovații asupra performanței economice a întreprinderilor agroalimentare și, pe această cale, argumentarea rolului managementului inovațional în asigurarea prosperității sectorului;
5. Cuantificarea impactului barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale de profit;
6. Elucidarea oportunităților de intensificare a aplicării managementului inovațional în întreprinderile agroalimentare din Republica Moldova.

Noutatea și originalitatea științifică: a fost efectuat un diagnostic al activității inovaționale a întreprinderilor agroalimentare, în condițiile în care cercetarea statistică 1-Inov realizată la nivel național nu are în aria de cuprindere întreprinderile agricole, iar datele statistice cu privire la întreprinderile industriei alimentare și de fabricare a băuturilor nu sunt complete; a fost determinată vulnerabilitatea fiecărui tip de inovație la factorii care împiedică inovația, precum și intensitatea influenței fiecărui factor, în baza prevederilor ediției a treia a Ghidului pentru colectarea și interpretarea datelor despre inovare (manualului Oslo) elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și Eurostat; a fost evaluat și demonstrat impactul investițiilor în inovații asupra performanței economice, distinct în întreprinderile agricole și ale industriei alimentare, precum și integral, pentru întreprinderile agroalimentare, prin metoda regresiei liniare robuste Huber; a fost cuantificat impactul diferitor bariere ale inovației asupra diminuărilor potențiale ale profitului întreprinderilor sectorului agroalimentar prin operarea cu diverse instrumente de analiză, ca: metoda grupărilor, analiza economico-statistică, regresia Ridge.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: cuantificarea impactului inovațiilor asupra performanței economice a întreprinderilor sectorului agroalimentar; cuantificarea barierelor inovației asupra diminuărilor de profit suportate de către întreprinderile sectorului agroalimentar.

Semnificația teoretică: Rezultatele obținute în lucrare pot fi valorificate ca un suport în conceptualizarea inovației și managementului inovațional, în reflectarea legăturii acestora cu performanța, în cuantificarea impactului inovațiilor asupra performanței economice a întreprinderilor, precum și al barierelor inovației asupra diminuărilor potențiale de profit.

Valoarea aplicativă a lucrării: La nivel teoretico-metodologic - rezultatele pot fi preluate și aplicate în cadrul formării profesionale inițiale și continue. La nivel macroeconomic - rezultatele cercetării, în special cele ce vizează impactul inovațiilor și barierele aferente, vor fi utile reprezentanților managementului sectorial: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, dar și ai Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, precum și ai asociațiilor de profil pentru perfecționarea politicilor sectoriale prin facilitarea activității inovaționale. La nivel microeconomic - instrumentele folosite în lucrare pot fi preluate și aplicate de către managerii întreprinderilor agroalimentare în procesul de argumentare economică a deciziilor cu privire la implementarea unor inovații.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele au fost preluate spre implementare de către 3 entități din sectorul agroalimentar.

АННОТАЦИЯ

Кауш Ольга, «Инновационный менеджмент как инструмент повышения эффективности деятельности агропродовольственных предприятий», докторская диссертация по экономике, Кишинев, 2026 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 238 наименований, 9 приложений, 125 страницы основного текста, 55 рисунков, 28 таблиц. Результаты исследования опубликованы в 7 научных статьях.

Ключевые слова: инновации, эффективность, инновационный менеджмент, барьеры в применении инноваций, прибыль.

Цель работы: выявить и оценить влияние инновационного менеджмента на эффективность деятельности агропродовольственных предприятий.

Задачи исследования:

1. Анализ теоретических подходов к управлению инновациями и его роли в повышении эффективности деятельности предприятия;
2. Оценка текущего уровня применения инновационного менеджмента на агропродовольственных предприятиях в Республике Молдова;
3. Выявление и анализ барьеров на пути инноваций в агропродовольственном секторе Республики Молдова;
4. Количественная оценка влияния инвестиций в инновации на экономические показатели агропродовольственных предприятий и, таким образом, аргументирование роли инновационного менеджмента в обеспечении процветания сектора;
5. Количественная оценка влияния инновационных барьеров на потенциальное снижение прибыли;
6. Выявление возможностей для увеличения масштабов применения инновационного менеджмента на агропродовольственных предприятиях Республики Молдова.

Научная новизна и оригинальность: Был проведён диагностический анализ инновационной деятельности агропродовольственных предприятий, учитывая то, что национальное статистическое исследование I-Inov не охватывает сельскохозяйственные предприятия, а статистические данные относительно предприятий пищевой промышленности и производства напитков являются неполными; была определена уязвимость каждого типа инноваций к факторам, препятствующим инновационной деятельности, а также интенсивность влияния каждого фактора на основе положений третьего издания Руководства по сбору и интерпретации данных об инновациях (Руководство Осло), разработанного Организацией экономического сотрудничества и развития (ОЭСР) и Евростатом; было оценено и продемонстрировано влияние инвестиций в инновации на экономическую эффективность — отдельно для сельскохозяйственных предприятий и предприятий пищевой промышленности, а также в совокупности для агропродовольственных предприятий — с использованием метода робастной линейной регрессии Хубера; было количественно оценено влияние различных барьеров инноваций на потенциальное снижение прибыли предприятий агропродовольственного сектора с применением различных аналитических инструментов, таких как метод группировок, экономико-статистический анализ и регрессия Риджа.

Решение важной научной проблемы: количественная оценка влияния инноваций на экономические показатели агропродовольственных предприятий; количественная оценка влияния инновационных барьеров на потери прибыли агропродовольственных предприятий.

Теоретическая значимость работы: Полученные в работе результаты могут быть использованы в качестве вспомогательного материала при концептуализации инноваций и инновационного менеджмента, отражении их связи с результативностью, количественной оценке влияния инноваций на экономические показатели деятельности предприятий, а также барьеров инноваций на потенциальные потери прибыли.

Практическая значимость работы: На теоретико-методологическом уровне - результаты могут быть взяты на вооружение и применены в начальном и непрерывном профессиональном образовании. На макроэкономическом уровне - результаты исследования, в частности, касающиеся влияния инноваций и связанных с ними барьеров, будут полезны представителям отраслевого управления: Министерству сельского хозяйства и пищевой промышленности, Министерству экономического развития и цифровизации, а также отраслевым ассоциациям для совершенствования отраслевой политики путем содействия инновационной деятельности. На микроэкономическом уровне - инструменты, использованные в работе, могут быть взяты на вооружение и применяться руководителями агропродовольственных предприятий в процессе экономической аргументации решений по внедрению инноваций.

Внедрение научных результатов: Результаты были приняты к внедрению тремя субъектами агропродовольственного сектора.

ANNOTATION

Cauș Olga, „Innovation management as a tool for enhancing the performance of agri-food enterprises”, PhD in Economic Sciences thesis, Chișinău, 2026

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography of 238 titles, 9 appendices, 125 pages of main text, 55 figures, 28 tables. The results are published in 7 scientific papers.

Keywords: innovation, performance, innovation management, barriers in the application of innovations, profit.

The main goal of this research: to elucidate and evaluate the impact of innovation management on the performance of agribusinesses.

The objectives of the thesis are:

1. To synthesize theoretical approaches to innovation management and its role in enhancing enterprise performance;
2. To assess the current level of application of innovation management in agri-food enterprises in the Republic of Moldova;
3. To identify and analyze barriers to innovation in the agri-food sector of the Republic of Moldova;
4. To quantify the impact of investments in innovation on the economic performance of agri-food enterprises and thereby substantiate the role of innovation management in ensuring the prosperity of the sector;
5. To quantify the impact of innovation barriers on potential profit reductions;
6. To elucidate opportunities for intensifying the application of innovation management in agri-food enterprises in the Republic of Moldova.

The novelty and scientific originality: A diagnostic of the innovation activity of agri-food enterprises was carried out, given that the national statistical research I-Inov does not include agricultural enterprises, and the statistical data concerning food and beverage manufacturing enterprises are incomplete; the vulnerability of each type of innovation to the factors that hinder innovation, as well as the intensity of the influence of each factor, was determined based on the provisions of the third edition of the Oslo Manual for collecting and interpreting innovation data, developed by the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and Eurostat; the impact of investments in innovation on economic performance was assessed and demonstrated separately for agricultural enterprises and for those in the food industry, as well as in aggregate for agri-food enterprises, using the robust Huber linear regression method; the impact of various innovation barriers on the potential decreases in the profit of enterprises in the agri-food sector was quantified by applying several analytical instruments, such as grouping methods, economic-statistical analysis, and Ridge regression.

The important scientific problem solved: the quantification of the impact of innovations on the economic performance of agri-food enterprises, as well as the quantification of the impact of innovation barriers on profit losses.

The theoretical significance: The results obtained can serve as a basis for conceptualizing innovation and innovation management, for reflecting their relationship with performance, and for quantifying both the impact of innovations on enterprise performance and the effect of barriers to innovation on potential profit losses.

The applicative value of the work: At the theoretical-methodological level - the results can be taken up and applied in initial and continuing vocational training. At the macroeconomic level - the results of the research, in particular those related to the impact of innovations and related barriers, will be useful to representatives of sectoral management: Ministry of Agriculture and Food Industry, but also to the Ministry of Economic Development and Digitalization, as well as to associations in the field for the improvement of sectoral policies by facilitating innovation activity. At the microeconomic level - the tools used in the paper can be adopted and applied by managers of agri-food enterprises in the process of economic argumentation of decisions on the implementation of innovations.

Implementation of scientific results: The results were taken over for implementation by 3 entities in the agri-food sector.

CAUȘ OLGA

**MANAGEMENTUL INOVAȚIONAL CA INSTRUMENT DE
SPORIRE A PERFORMANȚEI ÎNTREPRINDERILOR
AGROALIMENTARE**

**521.03 – ECONOMIE ȘI MANAGEMENT ÎN DOMENIUL DE
ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: data	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie offset. Tipar offset.	Tiraj ... ex...
Coli de tipar.: ...	Comanda nr.

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit rezumatul

